

Ekstremni sportovi kao dio ponude turističke ponude

Ivešić, Antonio

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:738285>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-01**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
«Dr. Mijo Mirković»

ANTONIO IVEŠIĆ

**EKSTREMNI SPORTOVI KAO DIO TURISTIČKE
PONUDE**

Završni rad

Pula, 2021.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
«Dr. Mijo Mirković»

ANTONIO IVEŠIĆ

**EKSTREMNI SPORTOVI KAO DIO TURISTIČKE
PONUDE**

Završni rad

JMBAG:

Studijski smjer:

Predmet:

Znanstveno područje:

Znanstveno polje:

Znanstvena grana:

Mentor / Mentorica:

Pula, prosinac 2016.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani _____, kandidat za prvostupnika ekonomije/poslovne ekonomije, smjera _____ ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, _____, _____ godine

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, _____ dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom _____ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ (datum)

Potpis

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. SPORT I TURIZAM	3
2.1. Sport	4
2.2. Turizam.....	5
2.2.1. Funkcija turizma	6
2.2.2. Vrste i oblici turizma	7
2.2.3. Razvoj turizma u svijetu	8
2.2.4. Turizam u Republici Hrvatskoj	9
3. EKSTREMNI SPORTOVI KAO DIO TURISTIČKE PONUDE	12
3.1. Ekstremni sportovi.....	12
3.1.1. Povijest ekstremnih sportova	13
3.1.2. Podjela ekstremnih sportova.....	14
3.2. Najekstremniji sportovi u svijetu	15
3.2.1. Ekstremni sportovi na zemlji	15
3.2.1.1. Slobodno penjanje	15
3.2.1.2. Brdski biciklizam.....	17
3.2.2. Ekstremni sportovi na i u vodi	18
3.2.2.1. Surfanje na velikim valovima	18
3.2.2.2. Skok u vodu.....	19
3.2.3. Ekstremni sportovi na snijegu i ledu	20
3.2.3.1. Ekstremno skijanje	20
3.2.3.2. Snowboarding	21
3.2.4. Ekstremni sportovi u zraku.....	22
3.2.4.1. Highlining.....	22
3.2.4.2. BASE skakanje	23
4. SVJETSKI POZNATE TRAGEDIJE U EKSTREMNIM SPORTOVIMA	25
5. ZAKLJUČAK	27
6. POPIS LITERATURE	28

1. UVOD

Razvoj modernog turizma u svijetu ima različite faze i karakteristike. Osnovno obilježje modernog turizma je popularizacija koja promiče socijalizaciju turizma. Upravo se moderni turizam razvio u masovni društveni fenomen, koji se ne sastoji samo od bogatih društvenih slojeva, već mogu putovati i relativno siromašni slojevi. Kao multifunkcionalni fenomen, turizam nije samo ekonomska djelatnost, već prije svega društveni i kulturni fenomen. Osnovni pokretački čimbenik povijesti i modernog turizma je prirodna želja ljudi da razumiju nepoznata polja, ljude i običaje, vjerske motivacije, zdravlje, kulturu, sport, razonodu, zabavu, posao, avanturu i druge motivacije i želje. Turizam je zbroj odnosa i pojava koje stvaraju turisti koji putuju i borave u nekom mjestu. Ako je ova vrsta putovanja radi odmora i uživanja, ne uspostavlja prebivalište niti se bavi bilo kakvim gospodarskim aktivnostima; ekonomske aktivnosti, uključujući turističke trendove. U prvoj definiciji (1905.) turizam je opisan kao suvremeni fenomen vođen povećanom potražnjom za odmorom i klimatskim promjenama, buđenjem i poticanjem osjećaja ljepote u krajoliku, uzroka radosti i užitka življenja u prirodi. divljina. Danas je općeniti koncept turizma definiran Svjetskom turističkom organizacijom (UNWTO, 1999.) prihvaćen u većini zemalja. Prema toj definiciji, turizam uključuje sve uzroke koje ljudi uzrokuju putujući izvan uobičajenog okruženja i zadržavajući se najviše jedan godina odmora aktivnost.

Neki ljudi vole osjećati adrenalin i stalno osjećaju stvarnu opasnost. Stoga postoje ekstremni sportovi. Ovo je sport koji predstavlja stvarnu ili očitu prijetnju tjelesnom integritetu vježbača. Neki od njih su opasni po život. Te vježbe mogu biti vježbe koje se izvode u teškim ili ekstremnim uvjetima ili mogu biti aktivnosti čiji se rizik ne može u potpunosti kontrolirati vašom dobrom tehnikom ili fizičkom pripremom. Ovo je vježba koja se može izvoditi u ekstremnim uvjetima ili vas neće pripremiti, niti će vas spriječiti u riziku dobrom fizičkom ili tehničkom pripremom. Jedan od elemenata koji može definirati ekstremne sportove je potraga za injekcijom adrenalina za sportaše. Ovaj niz sportova sinonim je za kreativnost, strast i eksperimentiranje. Mnogi ljudi traže nove emocije. Što je teži izazov, to su privlačniji. Ova generacija adrenalina ne postiže se treniranjem drugih uobičajenijih sportova. Međutim, kao što je sinonim za kreativnost, sinonim je i za rizike po zdravlje ili tjelesni integritet. Ponekad može biti opasno po život. Definirajući ga kao ekstremnu sportsku praksu, imamo neke od najčešćih

elemenata. Jedno je brzina, a drugo visina. To ne znači da su one jedine karakteristike koje ga definiraju.

U ovom radu obradit će se tema ekstremnih sportova kao dio turističke ponude. U radu se razmatra utjecaj sportsko-rekreacijskog turizma, točnije ekstremnih sportova u turističkoj ponudi. Utvrđuje se je li sportsko-rekreacijski turizam razvijen kao jedan od selektivnih oblika turizma, te u kojoj mjeri je on zastupljen u turističkoj ponudi.

Rad je podijeljen u ukupno 6 poglavlja. Prvo je poglavlje uvod u kojemu se daju temeljne definicije te se prikazuje razvoj modernog turizma. U drugom dijelu rada definiraju se pojmovi sporta i turizma te se prikazuje sama funkcija turizma, vrste i oblici turizma te razvoj turizma u svijetu i u Republici Hrvatskoj. Nadalje, treće poglavlje donosi prikaz ekstremnih sportova kao dio turističke zajednice. U ovom poglavlju se spominju ekstremni sportovi kroz povijest, najekstremniji sportovi u svijetu, sportovi na zemlji, na vodi, na snijegu i ledu i u zraku. U četvrtom poglavlju prikazane su svjetski poznate tragedije u ekstremnim sportovima. Pretposljednje poglavlje je zaključak u kojemu će se sumirati sve napisano u radu. Posljednje je poglavlje je popis literature u kojemu je prikazana sva literatura koja je korištena prilikom pisanja rada.

2. SPORT I TURIZAM

Turizam i sport dva su oblika koja imaju određenu međusobnu povezanost. Sličnost ovih pojava i bliskost njihovih funkcija proizlazi iz činjenice da su nositelji ove dvije pojave obično isti subjekt. Poveznica između turizma i sporta može se pratiti do početnih faza njihovog razvoja. Međutim, odnos između ove dvije složene društvene pojave značajno se promijenio. U drevnom Rimu i Grčkoj sport je postao pokretačka sila ljudi da gledaju velike sportske događaje. Kasnije je sport imao širu ulogu u turističkoj industriji. Turizam sa sportom kao glavnim turističkim motivom i boravkom turista naziva se sportski turizam (Bartoluci, 2003: 64-71).

Sport u modernom turizmu ne samo da postaje sadržaj boravka, već često postaje i glavna motivacija za posjet određenim turističkim destinacijama. Ovaj odnos sporta i turizma doveo je do razvoja posebne vrste turizma: sportskog i rekreacijskog turizma. Iako različiti autori imaju različite klasifikacije čimbenika razvoja turizma, klasifikaciju obično pripisuju trima skupinama čimbenika: čimbenicima turističke potražnje, posrednim čimbenicima i čimbenicima turističke ponude (Bartoluci, 2003: 65).

Rad kao tjelesna aktivnost osobe sveden je na minimum. To uvelike promiče rad ljudskih bića, ali s druge strane narušava biološke ritmove i ritmove kretanja ljudskih aktivnosti. Suvremeni način rada (uglavnom sjedenja) oduzima osobi vlastito naprezanje mišića. Tjelovježba i zabava igraju važnu ulogu u uspostavljanju psihološke i fiziološke ravnoteže tijela. Očito je da potražnja za sportom i zabavom zbog modernog načina života i načina rada snažno utječe na potražnju za sportskim i zabavnim uslugama u turističkoj industriji. To je ujedno i pokretačka snaga za razvoj turizma, sporta i zabave.

Povezanost turizma i sporta također proizlazi iz funkcija koje proizvode ove dvije društvene pojave. Mnoge funkcije turizma i sporta mogu se podijeliti u dvije kategorije: socijalne ili humanističke funkcije i ekonomske funkcije. Jedna od najvažnijih funkcija turizma i sporta u turizmu je zdravlje. Kao što svi znamo, razni sportski i zabavni projekti pozitivno utječu na zaštitu i poboljšanje zdravlja ljudi, u ovom slučaju turista. S obzirom na to da se zdravstvena funkcija sporta i rekreacije može najbolje ostvariti pod postojanjem prirodnih čimbenika, to je jedna od najvažnijih motivacija ljudi za putovanja i preseljenje. Na taj je način postala snažna pokretačka snaga za razvoj turizma. Sport i rekreacija u turizmu imaju i određenu odgojnu funkciju koja se očituje

kroz učenje i svladavanje različitih sportskih vještina. Uz socijalne ili humanističke funkcije, sport i sportska razonoda u turizmu imaju i određene ekonomske funkcije.

2.1. Sport

Što je sport? To je pitanje o kojem ne razmišlja puno ljudi. Sport stvarno jest. Dajte ljudima aktivnost i oni će je moći grupirati kao sport ili nesport. Ali što je zapravo sport, koje su osnove sporta i što uključuje, a što ne uključuje? Iako se ljudi mogu donekle lako uključiti u razdvajanje sporta i nesporta, definicija sporta vrlo je neuhvatljiva stvar do koje je moguće doći. Izlažući ljude sukobljenim idejama o sportu, on vrijeđa neke vrlo važne točke o sportu. Suprotstavljena ideja koju namjeravam jest ideja da sport uključuje igru šaha. Ovo je bila vrlo podijeljena ideja o tome što sport uključuje (nekoliko pripadnika razreda www.ženske jako je uzrujano čak i kad se spominje šah kao sport), ali šah je, čini se, sport.

Pa što znači sport. Čini se da sport uključuje nekoliko stvari. Kad osoba kaže da se bavi sportom, to podrazumijeva da se intenzivno bavila fizičkom aktivnošću. Sport uključuje neku vrstu kretanja tijela kroz okolinu i pritom sagorijevanje kalorija. Sport donosi sliku znoja i tjelesne iscrpljenosti. Sport vježba tijelo tijekom tjelesne aktivnosti, poboljšavajući dio tijela koji se koristi u sportu. Definicija sporta nego što bi se činilo da treba uključivati ideju da se događa tjelesna aktivnost.

Sport također uključuje neku vrstu natjecanja. Sport se bavi borbom između pojedinaca ili timova. Sport u sebi ima sukoba koji obično završavaju s pobjednicima i gubitnicima. Sport se definira sukobom i poticanjem natjecateljske prirode kod pojedinaca što rezultira podjelom pobjednika i poraženog nakon odigrane igre. Igra je također središnja ideja sporta. Iako se ne mogu svi sportovi smatrati igrom (i ne mogu se sve igre smatrati sportom), igra se puno bavi sportom.

Sport je vezan određenim pravilima i propisima, tako da postoje aktivnosti koje se potiču, a postoje aktivnosti koje se kažnjavaju ako se rade tijekom aktivnosti. S tim su se pravilima prethodno dogovorili i obično se nisu temeljito mijenjali nekoliko godina. Sport, kao i u igrama, također obeshrabruje varanje (promatranje takvog ponašanja kao varanja kako bi trčanje bilo potpuno suprotno razlogu za aktivnost).

Sport se također podvrgava sustavu usporedivih mjera. Sport se odnosi na mogućnost ispravnog prikazivanja pobjednika događaja i gubitnika događaja. Ove kategorije

postignute na kraju sportske aktivnosti (pobjednik ili poraženi) određuju se usporedbom jedne osobe ili tima s drugom osobom ili timom. Ova usporedba slijedi pravila sporta i kroz ta pravila odlučuje se o pobjedniku. Sport također ima u sebi ugrađenu ideju poboljšanja. Sport koji se pravilno obavlja, čak i ako rezultira gubitkom određene aktivnosti, poboljšava sposobnost osobe da se igra i / ili razumije aktivnost. Sport poboljšava osobu da igra buduće aktivnosti povezane s aktivnošću kojom se bavi. Bez poboljšanja, čini se da sport gubi velik dio svoje vjerodostojnosti, jer sport kod pojedinaca potiče poboljšanje pojedinaca da rade stvari bolje, brže i jače.

Dakle, gledajući šah kao primjer i otkrivamo da on udovoljava svim kriterijima (na ovaj ili onaj način) koji definiraju sport. Iako šah mnogim ljudima možda ne ispunjava zahtjev za intenzivnom tjelesnom aktivnošću, to je s njihove strane krajnja pristranost. Tjelesna aktivnost uključuje sagorijevanje kalorija vježbanjem dijela tijela (vidi gore), zašto mozak ne bismo smatrali takvim dijelom tijela. Mozak sagorijeva prilično kalorija sudjelujući u mentalnoj vježbi (a šah je intenzivna mentalna vježba). Zbog toga bi definicija tjelesne aktivnosti trebala uključivati sve stvari koje se poboljšavaju i vježba ne samo tijelo već i mozak. Iz svega ovoga trebali bismo shvatiti da se šahu zapravo ne smije uskratiti definicija sporta na temelju kriterija tjelesne aktivnosti, jer ne postoji samo neko fizičko kretanje (pomicanje šahovskih figura), već i vježbanje dijela tijela. Što se tiče ostalih stvari koje su dio ideje sporta (natjecanje, pobjeda, poraz, rezultat i poboljšanje). Šah je tada sport.

2.2. Turizam

Osnovna jedinica turističkog istraživanja je turist, odnosno svaka osoba (putnik) koja je putovala najmanje 24 sata (ali ne više od jedne godine) izvan svog stalnog prebivališta (prebivališta) i koja ima obilježja privremenog boravka boravak i dobrovoljno započinje) poduzima odmor, razonodu, zabavu i opuštanje, obiteljske, zdravstvene, poslovne, profesionalne i slične razloge. UNWTO turiste definira kao posjetitelje, odnosno ljude koji su putovali izvan svog okruženja manje od 12 mjeseci i čija glavna svrha putovanja nema nikakve veze s nekim profitabilnim aktivnostima u mjestima koja posjećuju. Sociolozi i antropolozi uglavnom se bave definicijom pojma turist.

2.2.1. Funkcija turizma

Zbog mnogih blagodati koje donosi njegov razvoj, turizam je postao izuzetno važan dio nacionalnog gospodarstva mnogih zemalja. Osnovne funkcije suvremenog turizma dijele se na socijalne i ekonomske funkcije. Socijalna funkcija turizma pridonosi humanističkoj vrijednosti turizma, povezana je s izvornom motivacijom turističkih aktivnosti i nema nikakve veze s ostvarenjem ekonomskih ciljeva, a dijeli se na izravne i neizravne akcije. Ekonomska funkcija turizma su aktivnosti usmjerene na postizanje specifičnih ekonomskih učinaka (turistička potrošnja, izvoz roba i usluga, izravna ulaganja, poboljšanje deviznih primitaka i izdataka, aktiviranje turističkog potencijala, povećanje zaposlenosti, razvoj nerazvijenih područja itd.)). Tvrtke i organizacije koje izravno ili neizravno sudjeluju u stvaranju turističkih popusta uključuju i područja turističkih odredišta koja se javljaju u određenim fazama turističke potrošnje.

Turističko tržište djeluje interakcijom ponude i potražnje u određeno vrijeme i regiji, a tržište ima razlike u resursima koje pruža, sezonskim karakteristikama i motivaciji potražnje. Razlikujemo tržište emisijskog turizma i tržište recepcijskog turizma.

Turistička potražnja odnosi se na određenu količinu dobara i usluga koje su turisti spremni kupiti u određenom vremenu i pod određenim uvjetima; sudjeluju u turističkim aktivnostima ili se žele baviti turističkim aktivnostima radi korištenja različitih turističkih usluga na mjestima koja nisu okoliš u kojem žive. obično žive i / ili rade Ukupan broj ljudi. U turističkoj teoriji razlikujemo idealne, potencijalne, stvarne i učinkovite turističke potrebe, ali treba naglasiti da postoje i apsolutni ne-potrošači ili turisti koji ne sudjeluju u turizmu. Karakteristike turističke potražnje su: dislociranost s turističkim proizvodima, heterogenost, fleksibilnost, vitalnost i sezonalnost.

Turistička ponuda dio je turističkog tržišta, pružanje i prodaja dobara i usluga turistima radi zadovoljenja njihovih turističkih potreba; uključujući sve ekonomske i socijalne sudionike u zemlji, kao ekonomski rezultat privremenog boravka domaćih i stranih turista, oni izravno ili neizravno promoviranje Širenje i raznolikost cjelokupne ponude mogu povećati troškove za turizam. Karakteristike turističkih proizvoda su: heterogenost (složenost), statičnost (ovisno o određenom području), sezonska obilježja, neelastičnost i diverzifikacija. Sadrži tri osnovna elementa: atraktivan ili atraktivan (biotropne i umjetne robe o kojima ovisi kvaliteta turizma na tom području, njegova atraktivnost i mogućnost turističke vrijednosti), prijevoz ili komunikacija

(promet i prometna infrastruktura povezuju turističke destinacije s potencijalnim tržišta) i čimbenika prijema ili prihvaćanja (mjera razvoja turizma - hoteli, restorani i svi drugi sadržaji i usluge koji neizravno služe turistima). Popusti za putovanja mogu biti: osnovni (smještajni kapaciteti, objekti za hranu i piće, zabavni i zabavni sadržaji), dopunski (djelomični popusti koji nadopunjuju osnovne popuste na putovanja-jeftiniji oblici smještaja-kampovi, odmarališta, privatne obitelji) i integrirani turistički popusti).

Turistička potrošnja odnosi se na ukupnu potrošnju pojedinaca u njihovom uobičajenom boravku za turističke potrebe, tijekom putovanja do turističke destinacije, i svu potrošnju dobara i usluga kupljenih tijekom boravka u turističkoj destinaciji. Smatra se nekom vrstom neproduktivne (konačne) potrošnje, s karakteristikama diskrecijske ili dobrovoljne potrošnje. Ukupna ostvarena turistička potrošnja može se rastaviti na dva strukturno različita dijela: domaća turistička potrošnja (preraspodjela dohotka ostvarenog u nacionalnom prostoru) i inozemna turistička potrošnja (odljev dohotka iz gospodarskog sustava zemlje izvoznice turizma, a pritom dotok dohotka (vrijeme) i imaju velik utjecaj na ekonomiju turističkih zemalja)). U suvremenoj literaturi koja se bavi turizmom (ekonomske karakteristike, funkcije, učinci), različiti pojmovi (ekonomska aktivnost, djelatnost grane ili sektora, sustav, industrija, gospodarstvo) koriste se za opisivanje turizma kao pojave i / ili definiranje opsega i strukture, iako je turistička industrija zapravo vrlo složen integrirani sustav u nacionalnom gospodarstvu, njezin opseg i struktura nadilaze ekonomski opseg gospodarskih djelatnosti, grana, industrija i sektora. Međuovisni i komplementarni fragmenti čine cjelinu koja čini logiku, funkcioniranje, i ravnotežu.

2.2.2. Vrste i oblici turizma

U suvremenoj literaturi koja se bavi turizmom (ekonomske karakteristike, funkcije, utjecaji) koriste se različiti pojmovi (ekonomska aktivnost, djelatnost grane ili sektora, sustav, industrija, gospodarstvo) kako bi se turizam opisao kao pojava i / ili definirao opseg i struktura. Iako turizam zapravo je vrlo složen integrirani sustav u nacionalnom gospodarstvu, njegov opseg i struktura nadilaze ekonomski opseg gospodarskih djelatnosti, grana, industrija i sektora. Međuovisni i komplementarni fragmenti čine cjelinu koja čini logiku, funkciju i ravnotežu.

Međutim, u teoriji i praksi turizam se često jednostavno dijeli na masovni turizam (veliki broj turista, organizirani turizam, paket aranžmani za turističke agencije i putničke

agencije, niske cijene) i alternativni ili održivi turizam (alternativni turistički sadržaj i ponašanje, turizam Motiviranje posjetitelja kao žarište, osiguravajući ravnotežu s okolinom). Kada planirate i razvijate turističke destinacije, prijedite s masovne strategije (jednostavni i jeftini proizvodi, velike količine stvarnog prometa) na diverzifikaciju opskrbe (usredotočite se na motivaciju za poticanje ljudi na putovanja, a turizam želi zadovoljiti uže specifične segmente tržišta potražnje), to je specifični oblik turizma, odnosno turistička aktivnost koja se temelji na određenoj motivaciji (uglavnom turisti), a koja vozi turiste na određeno mjesto gdje je turistička ponuda (sadržaj, proizvod, cijena) pogodna za željeno iskustvo (Specifični turist interes).

Razlikujemo specifične oblike turizma temeljene na prirodnim resursima (zdravstveni turizam, sportski turizam, nautički turizam, eko turizam, seoski turizam, lovni i ribolovni turizam, naturalizam, robinzonski turizam itd.) i specifične oblike turizma temeljene na društvenim resursima (konferencija turizam, kulturni turizam, prehrambeni i vinski turizam, turistički turizam, vjerski turizam, umjetnički turizam atrakcija, casino turizam itd.). Svakodnevno se susrećemo s konceptima (turistički oblici) koji zadovoljavaju vrlo uske potrebe turista (tržišna niša) ili mogu biti dio mnogih drugih oblika turizma, poput shopping turizma, krstarenja, povijesnog turizma, seks turizma, mračnog turizma (tamni turizam) turizam).

2.2.3. Razvoj turizma u svijetu

Turizam je kao organizirana gospodarska djelatnost porastao širenjem industrijske revolucije, premda je prije toga bilo i nekih djelatnosti koje bi se mogle smatrati turizmom. U davna vremena (Grčka, Rim, Azija), od petog do četrnaestog, ovo je bio intervju o proročanstvu i sportskim igrama. Stoljeće je bilo o hodočašćima, viteškim turnirima ili istraživačkim putovanjima, a tijekom renesanse uglavnom o obrazovnim putovanjima za mlade plemiće (tzv. Velika putovanja). Razvoj gradova, pojava željeznica, brodova i makadamskih puteva, kao proizvod Industrijske revolucije, udvostručio je turistički potencijal. Razvoj modernog turizma podijeljen je u tri faze: početnu fazu (1850.-1914.), Razvoj (1914.-45.) i naprednu (od 1945.), koja se obično naziva etapa masovnog turizma.

Zbog snažnog razvoja turističkih djelatnosti (broj međunarodnih turista povećao se s 25 na 1,133 milijarde od 1950. do 2014. godine, što se odražava u prihodu od međunarodnog turizma u 2014. od 1,245 milijardi američkih dolara, čineći 9% BDP-a i

6% BDP-a). 30% izvoza usluga, 1/11 zaposlenika u turizmu u 2014.), turizam se smatra jednim od glavnih pokretača globalnog društveno-ekonomskog razvoja i napretka. U posljednjih 6 godina turistička je industrija postigla snažan i održiv razvoj i diverzifikaciju, postala je jedan od najvećih i najbrže rastućih gospodarskih sustava na svijetu, unatoč povremenim šokovima (prirodne katastrofe, politička nestabilnost, bolesti, terorizam itd.) .) Gotovo uvijek raste. Iz regionalne perspektive, među ukupnim brojem međunarodnih turista u 2014. godini (1,133 milijarde), najveći broj dolaznih turista bila je Europa (51,4%), Azijsko-pacifički region (23,2%), Amerika (16%) i Afrika (4,9 %). I Bliski Istok (4,5%).

Glavna svrha globalnih putovanja je slobodno vrijeme, odmor i zabava (53%), posjet rođacima i prijateljima, zdravlje, religija itd. (27%), poslovni razlozi (14%), dok 6% nije navedeno. U 2014. godini nešto više od polovice turista putovalo je na odredišta zračnim putem (54%), cestovnim prijevozom (39%), plovnim putovima (5%) i željeznicom (2%). Prema ostvarenom broju međunarodnih turista, najposjećenije turističke države na svijetu u 2014. bile su: Francuska (83,7 milijuna), Sjedinjene Države (74,8 milijuna), Španjolska (65 milijuna), Kina (55,6 milijuna) i Italija (480.000). 6000000). Iz regionalne perspektive, među ukupnim međunarodnim prihodima koje je turistička industrija ostvarila 2014. godine (1,245 milijardi USD), regije s najvećim prihodom bile su Europa (40,9%), Azijsko-pacifički region (30,3%), Sjedinjene Države (22%) i Bliski Istok (4), 0%) i Afrika (2,9%).

Što se tiče ukupnih prihoda od međunarodnog turizma, najvažnije države na svijetu u 2014. bile su: Sjedinjene Države (177,2 milijarde), Španjolska (65,2 milijarde), Kina (56,9 milijardi), Francuska (55,4 milijarde) i kineski Makao (50,8 milijarda). Države koje najviše troše na međunarodni turizam uključuju: Kinu (164,9 milijardi), Sjedinjene Države (110,8 milijardi), Njemačku (92,2 milijarde), Ujedinjeno Kraljevstvo (57,6 milijardi) i Rusku Federaciju (50,4 milijarde). Prema dugoročnoj prognozi razvoja svjetskog turizma (UNWTO Turizam prema 2030.), očekuje se da će to biti u razdoblju 2010.-30. Broj međunarodnih turista povećat će se u prosjeku za 3,3% godišnje (43 milijuna putnika godišnje), dosežući 1,36 milijardi u 2020. i 1,809 milijardi u 2030.

2.2.4. Turizam u Republici Hrvatskoj

U Republici Hrvatskoj turizam se razvija u nekoliko faza. Prva faza obuhvaća razdoblje sličnih turističkih pojava (do druge polovice 19. stoljeća). Riječ je o posjetima Zadru

kao stajalištu za hodočaća na svetim mjestima i uspostavi prvih lječilišta (Daruvarske Toplice, Stubičke Toplice, Varaždinske Toplice). Drugu fazu (od druge polovice 19. stoljeća do Prvog svjetskog rata) obilježila je izgradnja cesta (uglavnom cesta i željeznica) i uvođenje parobrodskih linija u Jadransko more radi približavanja udaljenih mjesta. Otvoreni su prvi hoteli, uglavnom u Opatiji (Villa Angiolina i Kvarner), ali otvoreni i u Zagrebu, Samoboru, Zadru, Crikvenici, Dubrovniku itd. Pripremili prve turističke vodiče, organizirali istraživačka putovanja na Velebit i jadransku obalu, a istovremeno su obalna područja (posebno na Kvarneru) postala središta zdravstvenog turizma, u njemu su osnovani prvi turistički uredi (Udruga za uljepšavanje).

Tijekom dva svjetska rata turizam je cvjetao, s prosjekom od milijun turista godišnje (oko 1930. godine), od kojih je većina bilo domaćeg stanovništva, ali bilo je i turista iz Čehoslovačke, Austrije i Njemačke. Prikupljaju se turističke takse, otvaraju mjenjačnice, izdaju se putopisi i uspostavljaju domaće i međunarodne zrakoplovne tvrtke. Nakon dva. Tijekom Drugog svjetskog rata obnovljena je i nacionalizirana turistička infrastruktura uništena tijekom rata. Najaviti nacionalne parkove i parkove prirode, te uspostaviti kazališne, filmske i glazbene festivale (Dubrovačke ljetne igre, Splitske ljetne igre, Pulski filmski festival, itd.). Hrvatska turistička zajednica osnovana je 1953. godine, a danas je, pored svih većih gradova u Republici Hrvatskoj, otvorila urede u nekoliko svjetskih metropola. Tijekom gospodarske ekspanzije 1960-ih počeli su se graditi mnogi turistički objekti, hoteli, pristaništa, kampovi, pa čak i čitava naselja, uglavnom u Jadranskom moru, ali i u kopnenoj Hrvatskoj.

Početak 1990-ih turističke tvrtke transformirane su i privatizirane. Tijekom kopnenog rata, zbog ratne opasnosti i prometne blokade u obalnim područjima, turizam je gotovo nestao. Turistički objekti korišteni su za smještaj mnogih izbjeglica iz Hrvatske i susjedne Bosne. izbjeglice iz Hercegovine. Nakon 1995., posebno nakon 2000. godine, nastupio je novi zamah: broj stranih turista u mnogim turističkim destinacijama u Hrvatskoj zabilježio je snažan porast, a Hrvatska je na prvom mjestu u svjetskoj turističkoj potražnji.

U 2015. godini zabilježeno je 14,3 milijuna turističkih posjeta, što je porast od 9,3% u odnosu na 2014. godinu. Broj stranih posjetitelja povećao se za oko 9,1%, ukupan broj domaćih gostiju povećao se za 10,3%, a broj stranih turista bio je 12,70 milijuna, od čega je 68,5% bilo preko noći gostiju iz 10 zemalja: Njemačke (16,7%), Slovenije

(9,4%), Austrija (8,8%), Italija (8,8%), Češka (5,5%), Poljska (5,3%), Ujedinjeno Kraljevstvo (3,9%), Francuska (3,7%), Mađarska (3,4%) i Slovačka (3,1%). Od ukupnog broja turista koji su posjetili Hrvatsku, bilo je 9,1 milijun pojedinačnih turista i 5,2 milijuna organiziranih turista. U 2015. godini zabilježeno je 71,6 milijuna noćenja, što je porast od 7,7% u odnosu na 2014. godinu. Broj stranih gostiju koji su prenoćili povećao se za 7,4%, a ukupni broj domaćih gostiju koji su prenoćili povećao se za 11,3%. Strani turisti ostvarili su 92% noćenja, od čega 72,6% noćenja za goste iz deset zemalja, uključujući Njemačku, Sloveniju, Austriju, Češku, Italiju, Poljsku, Slovačku, Nizozemsku, Ujedinjeno Kraljevstvo i Mađarsku.

U 2015. prosječan broj noćenja stranih gostiju bio je 5,2, a domaćih 3,5. U strukturi noćenja turističkih dolazaka, 66% noćenja ostvaruju individualni putnici, a 34% noćenja organizirani dolasci. U strukturi noćenja smještajnih kapaciteta najviše noćenja u 2015. godini bio je privatni smještaj (37%), zatim hoteli (25%), kampovi i kampovi (24%), apartmani (2%), hoteli i ostali sadržaji (11%). Među strukturama noćenja, provedenim u 2015. godini, sljedeće su županije ostvarile najveći broj noćenja: Istra (29,3%), Splitsko-dalmatinska (18,6%), Primorsko-goranska Kotar (18,3%), Zadar (10,9%) i Dubrovačko-neretvanske županije (8,6%) čine 85,7% ukupnog noćenja u Republici Hrvatskoj. U ostalim županijama ostvareno je 14,3% noćenja. U 2015. godini ponovno se povećao broj destinacija s više od milijun noćenja. Ukupno 23 odredišta imaju više od milijun noćenja.

U 2015. godini glavna turistička odredišta i otoci Republike Hrvatske prema broju noćenja bili su: Rovinj (3,1 milijun), Dubrovnik (2,9 milijuna), Poreč (2,6 milijuna), Medulin (2,1 milijuna), Marilosing (1,8 milijuna), Zagreb (1,8 milijuna), Umag (1,7 milijuna), Crikvenica (1,5 milijuna), Tal-Vabriga (1,4 milijuna), Sal (1,4 milijuna), Pula (1,4 milijuna), Zadar (1,4 milijuna), Fontana (1,4 milijuna) milijuna), Šibenik (1,4 milijuna), Novalja (1,3 milijuna), Split (1,3 milijuna), Opatija (1,2 milijuna), Rabin (1,2 milijuna), Makarska (1,1 milijun), Rab (1,1 milijun), Krk (10.000), Novigrad (milijun) i Vodice (milijun). Najveću stopu rasta noćenja preko noćenja imao je Split (28%).

Glavni pokazatelji turističkog sustava u 2014. godini su: prihod od turizma od 7,4 milijarde eura, zaposlenici su činili 7,9%, a izvoz turizma 36,9%. Ukupni prihodi od međunarodnog turizma u 2015. procjenjuju se na 8 milijardi eura ili više od 9 milijardi eura plus domaći dio.

3. EKSTREMNI SPORTOVI KAO DIO TURISTIČKE PONUDE

3.1. Ekstremni sportovi

Sportski turizam odnosi se na putovanja koja uključuju promatranje ili sudjelovanje u nekom sportskom događaju, dok se drže dalje od uobičajenog okruženja turista. Sportski turizam je brzorastući sektor globalne putničke industrije i iznosi 7,68 milijardi dolara.

Postoji nekoliko klasifikacija sportskog turizma. Gammon i Robinson predložili su da se sportski turizam može kategorizirati kao tvrdi sportski turizam ili meki sportski turizam, dok je Gibson sugerirao da postoje tri vrste sportskog turizma: Turizam sportskih događaja, Sportski turizam slavnih i nostalgije i Aktivni sportski turizam.

Ekstremni turizam (koji se često naziva i šok turizmom, iako se oba koncepta ne čine strogo slični) je niša u turističkoj industriji koja uključuje putovanja na opasna mjesta (planine, džungle, pustinje, špilje, kanjone itd.) Ili sudjelovanje u opasnim događajima. Ekstremni turizam preklapa se s ekstremnim sportom. Njih dvoje dijele glavnu atrakciju, "navalu adrenalina" uzrokovanu elementom rizika, a razlikuju se uglavnom u stupnju angažmana i profesionalnosti.

Iako tradicionalni turizam zahtijeva značajna ulaganja u hotele, ceste itd., Ekstremni turizam zahtijeva mnogo manje za pokretanje posla. Uz tradicionalna turistička odredišta temeljena na putovanjima, predlažu se razne egzotične atrakcije, poput preleta u MiG-ovima od 2,5 Macha, ronjenja na ledu u Bijelom moru ili putovanja preko černobilske zone.

Ekstremni sportovi u principu označuju prisutnost veće doze rizika zato što se takvi sportovi održavaju ili na velikim visinama ili su uključene velike brzine. Lista ekstremnih sportova iz dana u dan raste a sve teže je i odrediti koji sportovi bi se trebali nalaziti na toj listi.

Neke od izuzetno poznatih svjetskih atrakcija:

1. Černobiljske ture - Ukrajina.
2. Kupanje u vrućem bazenu u vodopadima Victoria - Zambija i Zimbabve.
3. Šetnja daskom na planini Hua - Kina.

4. Obilazak puta smrti - Bolivija.
5. Zelena zona - Bagdad, Irak.
6. Obilasci Sac Actuna - Riviera Maya, Meksiko
7. Špilja lastavica - Meksiko
8. Stup hladnoće - Oymyakon, Yakutia, Sibir

3.1.1. Povijest ekstremnih sportova

Ako ekstremne sportove definiramo kao (jedan od mnogih), odnosno „individualne i grupne sportske aktivnosti temeljene na visokim rizicima i rušenju socijalnih ograničenja“, očito je da slične primjere možemo pronaći kroz povijest. Međutim, kada se podvuče drugi dio naše definicije - „razbijanje društvenih okova“, ti primjeri obično gube svoje značenje. Stoga bi bikovi skakači i borbe gladijatora na Kreti prije 5000 godina definitivno nestale jer su te aktivnosti u to vrijeme bile društveno prihvatljive. Priča o bikovima je ista. To također donosi probleme modernim ekstremnim sportovima koji su nam već itekako poznati. Za suočavanje s njima potrebna je luda hrabrost, ali očito je da će ih moderno društvo, posebno mlađa generacija, prihvatiti bez oklijevanja. Uz to, oni postaju sve popularniji i stoga postaju dio organizacije.

Ipak, neki detalji zaista razlikuju ekstremne sportove od ostalih sportova. Prije svega, razlika između ekstremnih sportova i "klasičnih" sportova je u tome što im glavni cilj nije pobijediti protivnika, odnosno kolege, već sebe i prirodu. Suočeni s njima, svoju racionalnost i hrabrost guraju do krajnjih granica, znajući da ih i najmanja pogreška može paralizirati i često ubiti. Stoga, iako ovi sportovi ne zahtijevaju posebnu fizičku spremnost, očito to ne mogu svi. Teško je utvrditi točno podrijetlo izraza "ekstremni sportovi", ali vjeruje se da potječe iz ranih 1970-ih. Neki teoretičari vjeruju da je za ovaj izraz zaslužan nobelovac Ernest Hemingway (Ernest Hemingway). Drugim riječima, prema njemu postoje samo tri sporta: borba s bikovima, utrke i planinarenje, a ostalo su samo igre. Zapravo, pojava ekstremnih sportova dogodila se u zapadnom društvu u drugoj polovici 20. stoljeća, kada je opasnost za svakodnevni život pojedinaca svedena na minimum. Naravno, ovo skriveno postojanje suprotno je cjelokupnoj povijesti modernog čovjeka, od potrage za pretpovijesnim zvijerima do kasnijih neprestanih sukoba i ratova. Stoga miran i usamljen život definitivno nije prirodan, jer i duša i tijelo traže aktivnost i opasnost. Tu govorimo o adrenalinu, koji je glavna

pokretačka snaga ekstremnih sportova. Kad je osoba u opasnosti, probudi se. Mnogi ekstremni sportaši bez oklijevanja će vam reći da im je adrenalin jedini lijek.

Ekstremni sportovi danas su toliko popularni zahvaljujući istodobnom razvoju teorije upravljanja, teorije marketinga i Interneta. Veliki broj mladih stručnjaka brzo je sudjelovao u popularizaciji ovih sportova i pridonio velikom prosperitetu. Veliki sponzori stigli su uskoro i privukla ih je većina medijske pozornosti mlađe generacije. Amerikanci su naravno preuzeli vodstvo. 1995. otvorili su ekstremnu verziju Olimpijskih igara-X, dopuštajući Travisu Pastrani, Tonyju Hawku, Nateu Adamsu, Jeremyju McKenzieu Stari heroji podzemlja poput Grassea bliži su masi, s pomoć velikih televizijskih kuća i mnogih drugih tvrtki. Sve u svemu, povijest ekstremnih sportova još uvijek se piše Svjetska akademija vjeruje da su ekstremni sportovi najpopularniji predmet u budućnosti. Mnogo je dokaza da je ova izjava točna - snowboarding polako ima prednost nad skijanjem, a brdski biciklizam uništava klasični biciklizam.

3.1.2. Podjela ekstremnih sportova

Kao što je već rečeno, popis ekstremnih sportova je u prošlosti bilo relativno lako sastaviti, dok je danas to vrlo težak pa čak i nemoguć posao. Nemoguće je odrediti koji bi se sve sportovi i sportske aktivnosti mogle nazvati ekstremnima. No, ipak postoji neka generalna podjela što se tiče područja, odnosno prostora u kojem se odvija određena sportska aktivnost. Tako bi ekstremne sportske aktivnosti mogli podijeliti u četiri generalne skupine, prema površini, odnosno prostoru na kojem se odvijaju:

1. „Ekstremne sportske aktivnosti na zemlji
2. Ekstremne sportske aktivnosti na/u vodi
3. Ekstremne sportske aktivnosti na snijegu i ledu
4. Ekstremne sportske aktivnosti u zraku“ ().

Iako danas postoji mnogo različitih ekstremnih sportskih aktivnosti, neki od njih su najpoznatiji i najpopularniji. Stoga će u prvu skupinu ekstremnih sportskih aktivnosti na zemlji ući sljedeći sportovi: skateboarding, longboard (slično skateboardingu, umjesto skateboarda koristimo longboard, s većim kotačima i većom stabilnošću), BMX vožnja, motocross utrke, brdski biciklizam, pješčarenje, speleologija (u prijevodu planinsko surfanje, skijanje, planine, trava i slični tereni), penjanje po stijenama (sloboda, penjanje po stijenama), parkour (osoba koja je navikla od točke A do točke B

najučinkovitije motoričke sposobnosti, brza i sigurna), sport koji se koristi u francuskoj vojsci) i mnogi drugi sportovi. Sljedeći vrlo veliki vodeni ili ekstremni sportovi na vodi uključuju: skijanje na vodi, surfanje na vodi, surfanje, kajak, ronjenje, kanu, ronjenje, jet skijanje, skakanje s litice i tako dalje. Sljedeće dvije skupine malo su inferiorne u odabiru ekstremnih sportskih aktivnosti, ali su jednako popularne. Skupina ekstremnih sportova koji se izvode na ledu i snijegu uključuje: snowboarding, skijanje, penjanje po ledu (penjanje po ledu) i zmajni snijeg. Zračni ekstremni sportovi uključuju: padobranstvo s fiksnom točkom, skakanje bungeeom, hodanje užetom (highlining, slacklining), paraglajding, padobranstvo i zmajarenje.

Većina ekstremnih sportskih aktivnosti slične su i donekle su povezane. Najčešća razlika leži u načinu izvođenja ili prostoru u kojem se izvode, a potrebna oprema gotovo je ista. Primjerice, skateboard, longboarding, brdski skateboard i sandboard su zapravo gotovo isti sportovi, koji se izvode na isti način, koristeći istu opremu, ali na različitim podlogama i klimatskim uvjetima. Stoga se na ovaj način ekstremne sportske aktivnosti mogu podijeliti, ali općenito podijeliti prema prostoru, odnosno prema gore spomenutoj podjeli prema području pojave, što je bolje i preciznije.

3.2. Najekstremniji sportovi u svijetu

Kao što je ranije spomenuto, ekstremni sportovi podijeljeni su u 4 kategorije. Postoji veliki broj sportova u svakoj kategoriji, ali u ovom su članku objašnjena dva sporta u svakoj kategoriji. Iz kategorije kopnenih sportova objašnjavaju se slobodno penjanje i brdski biciklizam. Od sljedeće vrste vodenih sportova izabrao sam surfanje i ronjenje na velikim valovima. Ekstremno skijanje i snowboarding objašnjeni su iz kategorije snježnih sportova, a highlining i BASE jumping odabrani su iz posljednje kategorije ekstremnih zračnih sportova.

3.2.1. Ekstremni sportovi na zemlji

Većina ekstremnih sportova spada u ovu kategoriju. Ekstremni sportovi na zemlji uključuju planine, ulice, pustinje, parkove, zgrade i sve površine na zemlji. Upravo ta raznolikost pruža mogućnosti za razvoj velikog broja sportova.

3.2.1.1. Slobodno penjanje

Kao oblik natjecateljskog penjanja po stijenama, sportsko penjanje se u mnogim zemljama razvilo u dugogodišnji prirodni razvoj penjanja po suhom. Iako su neformalna natjecanja mala i rijetka, uvijek su bila neizostavan dio planinarenja i planinarenja. Prvi

pokušaj organizacije natjecanja u penjanju na stijene može se pratiti još u 1950-ima. Ipak, tek su 1980-ih neke nacionalne federacije počele formulirati pravila i organizirati natjecanja za više od 50 ljudi. 1985. godine održano je prvo natjecanje u sportskom penjanju u Bardonecchiji (Hrestak i Janković, 2008: 27).

Sportsko penjanje na stijene sport je u kojem penjači koriste svoju snagu, fizičku izdržljivost i penjačke vještine za napredovanje na stijeni. Penjanje se definira kao dvije kategorije. Jedna od vrsta je natjecateljsko sportsko penjanje koje se izvodi na umjetnim i prirodnim stijenama, bilo na otvorenom ili u zatvorenom. Druga kategorija je penjanje sportskim penjačkim stazama na prirodnim stijenama. Ove dvije kategorije imaju zajednički naziv sportsko penjanje. Sportsko penjanje koristi tehnologiju slobodnog penjanja (pri penjanju se ne koriste tehnička sredstva, samo za osiguranje). Za napredovanje na stijeni koristi se samo drška stijene. Kada penjaču pomaže bilo koja oprema za napredovanje ili odmor, to se ne smatra slobodnim penjanjem. Sportsko penjanje želi prevladati teške detalje stijene, bez obzira na visinu stijene (Hrestak i Janković, 2008: 8).

Hrvatska ima veliki razvojni potencijal u sportskom penjanju, posebno penjanju u prirodne stijene. Prirodna područja za penjanje sa standardiziranim smjerovima pronašli smo u gotovo svim dijelovima naše zemlje, ali najkoncentriranija područja su oko Istre, Hrvatske Zagorje i Splita te Paklenice. Najvažnije penjalište na istarskom poluotoku i sjevernom Jadranu je Rovinj, grad Devigrad u produžetku Linskog tjesnaca i samog Linjskog tjesnaca. Najvažnija penjališta u sjevernoj Hrvatskoj su Kalnik i Pokojec na planini Ivanščica, dok su Paklenica, Marjan, Markezina greda, Trogir i Omiš najvažnija penjališta u Dalmaciji (Hrestak i Janković, 2008: 171-176).

Slika 1.: Kanjon Velike Paklenice – slobodno penjanje

Izvor: <https://np-paklenica.hr/hr/planinarenje-hr/%C5%A1to-posjetiti/item/850-kanjon-velike-paklenice>, 30.06.2021.

3.2.1.2. Brdski biciklizam

Brdski biciklizam je nastao u Kaliforniji početkom 1970-ih, a planina Tamalpais općenito se smatra njegovim rodnim mjestom. Gary Fisher, Charlie Cunningham, Keith Bontrager i Tom Rich smatraju se začetnicima sporta. Isprva su kamionima prevozili bicikle uz planinu, a zatim se utrivali nizbrdo. Za zaustavljanje koriste tradicionalnu torpedo 1 kočnicu. Ubrzo su vozači počeli osjećati da ako žele uživati u zabavi nizbrdo, moraju to ispraviti vozeći se uzbrdo. Rezultat je bila pojava domaće radinosti i stvaranje bicikala s brzinom i prijenosnikom koji su mogli postići taj cilj. To je postavilo temelje biciklističkim tvrtkama koje danas poznajemo (Mills, 2002: 8).

Brdski biciklizam odnosi se na bilo koji biciklizam izvan utvrđenih prometnih pravaca. Vrlo se razlikuje od uobičajene vožnje jer sadrži teške izazove i neke vještine koje se ne koriste u vožnji na običnom terenu. Prije odlaska na zahtjevne terene, svladavanje osnovnih vještina brdskog biciklizma vrlo je važno za sigurnost, samopouzdanje i užitak. Brdski biciklisti mogu birati između mnogih uzbudljivih događaja: od trkačkih staza, trkaćih staza do utrka izdržljivosti i od nizbrdice do dvostrukih prepreka. Cross-country utrke najčešći su događaj na natjecanjima u brdskim biciklima. Postoji jednostavno pravilo za krugove; vozač mora prijeći unaprijed zadani broj krugova na označenoj stazi. Jahač mora upotrijebiti bicikl i kotače koje je započeo kako bi dovršio utrku i mora nositi kacigu tijekom cijele utrke. Utrka izdržljivosti na duge staze naziva se i maraton. Ovaj oblik natjecanja najpopularnija je tema među amaterima, jer se vozači zapravo natječu sami sa sobom. Spust se može definirati kao vremensko ispitivanje, kada vozač starta s visokog mjesta, vozi duž označene staze i utrku završava na nižoj visini. Dvostruki (paralelni) slalom održava se na kratkoj umjetnoj stazi s umjetnim preprekama, oštrim zavojima i nizom vrata i stupova kojima se prolazi ili zaobilazi (Mills, 2002: 38-40). S raznolikim i uglavnom netaknutim prirodnim okolišem, Hrvatska je pravi raj za ljubitelje cesta i brdskih bicikala. Jedna od najdužih staza je na otoku Cresu. Ova staza duga je 52 kilometra i prolazi kroz sve važne gradove na otoku. U Dalmaciji je najvažnija staza na otoku Hvaru, ukupne dužine 34 kilometra. U središnjoj Hrvatskoj najvažnije mjesto za brdski biciklizam je Medvednica koja ima dvije staze (Mills, 2002: 92-95).

Slika 2.: Biciklistička staza otok Hvar 7

Izvor: <https://www.alltrails.com/trail/croatia/split-dalmatia/biciklisticka-staza-otok-hvar-7>, 30.06.2021.

3.2.2. Ekstremni sportovi na i u vodi

Uz kopnene sportove, vodena ili vodena sportska skupina su najveća skupina. Ta se kretanja odvijaju na rijekama, jezerima i oceanima. Najuzbudljivija stvar na rijeci je takozvana "divlja rijeka", a ogromni valovi na moru vrlo su atraktivni.

3.2.2.1. Surfanje na velikim valovima

Surfanje se može pratiti od drevne polinezijske kulture, gdje se naziva kraljevskim sportom, jer samo članovi vladajuće obitelji imaju pravo pristupa najboljim plažama na kojima nose velike daske i surfaju na valovima. Nakon ekspedicije Jamesa Cooka 1767. godine, Europljani su kasnije došli u kontakt sa surfanjem na Tahitiju. Kada su se Polinežani svojom migracijom proširili surfanjem na obalu Havaja, sport je procvjetao, a obala Havaja danas se smatra kolijevkom modernog surfanja. Putnici-putnici ovisnici. <http://www.putoholicari.com/surfing-on-waves-as-a-way-to-travel-23056/>, pristupljeno 30. lipnja 2021.).

Sport se brzo razvio na Havajima, u Kaliforniji i Australiji, pa se nakon eksplozije interesa za njega 1960-ih, broj surfera diljem Sjedinjenih Država znatno povećao. Uskoro su najbolji i najsmjeliji od njih počeli putovati, tražeći nove valove, zemlje i iskustva (surfanje kao način putovanja-putovanja.

[Http://www.putoholicari.com/surfing-on-waves- kao naćin -to travel23056 /, 30. lipnja 2021\).](http://www.putoholicari.com/surfing-on-waves- kao naćin -to travel23056 /, 30. lipnja 2021).)

Slika 3.: Surfanje na velikim valovima

Izvor: <https://www.redbull.com/hr-hr/surfanje-na-divovskim-valovima>, 30.06.2021.

3.2.2.2. Skok u vodu

Cliff ronjenje može biti u obliku Olimpijskih igara, natjecateljskih sportova ili slobodnih skokova. Oblik ekstremnih sportova je slobodno skakanje, obićno na visokim stijenama ili liticama. Takav je skok vrlo opasan i može dovesti do potencijalne opasnosti od zalutalog ulaska, odnosno skakanje u vodu može prouzročiti ozljede ili ćak utapanje (skakanje u vodu-Wikipedia. https://hr.wikipedia.org/wiki/Skokovi_u_vodu, 30. lipnja 2021. Jednodnevni posjet).

Ronjenje s litice ili skakanje s litice slobodni je pad koji zanemaruje gravitaciju i prepun je nevjerojatnih vještina. Najbolji u ovom sportu izvode prekrasne skokove s gotovo tri puta veće visine olimpijskog skoka bez zaštite, osim njihove pažnje, vještine i kontrole uma. Red Bull Cliff Diving svjetsko je ronilaćko prvenstvo. Od 2009. godine ovo je prestižno natjecanje tehnićki složen a spektakularna platforma za skakanje, fokusirajući se na svjetske ronilaćke elite i mlade talente, a pokrenulo je Svjetske serije za žene 2014. godine (Ronjenje: Svjetsko prvenstvo i Mostar! -Video-Red Bull Adventure. <http://www.redbull.com/ba/bs/adventure/stories/1331699233206/skokovi-u-vodu-svjetsko-prvenstvo-i-u-mostaru>, pristup 30. lipnja 2021).

Slika 4.: Cliff Diving

Izvor: <http://www.beachrex.com/gregsbeachblog/beaches/top-4-cliff-diving-beaches-in-croatia>, 30.06.2021.

3.2.3. Ekstremni sportovi na snijegu i ledu

Ekstremni sportovi na ledu i snijegu najmanja su sportska skupina, ali su omiljeni ljubiteljima zimskih sportova. Vremenski su uvjeti jedan od razloga zašto ova skupina nije toliko česta. Najpopularniji sport u ovoj skupini je snowboarding.

3.2.3.1. Ekstremno skijanje

Postoje mnogi oblici ekstremnog skijanja, ali jedna stvar u koju uvijek možete vjerovati je hrpa neporaženog snijega ili "cijelog". Napokon, bit ekstremnog skijanja je skijanje na uobičajenim stazama, što dalje od skijališta s uslugama održavanja i početnim stazama. Skijanje na "cjelini" razlikuje se od skijanja na stepeničastom snijegu. To je poput vožnje na mekom jastuku, a ne na tvrdoj podlozi. Što je dublja „cjelina“, to je nepredvidljivija i opasnija (Pollack, 2003: 39). Ekstremno skijanje uključuje brzi let preko stijena i skijanje na padinama daleko od nepristupačnih padina i staza. Dragulj u kruni ekstremnog skijanja je skijanje s planinskih vrhova koje još nikad nitko nije skijao - što je više, strmije i što dalje to bolje. Japanac Miura Yuichiro 1970. godine postao je prva osoba koja je skijala niz Everest. Plan mu je bio kliziti ravno ponorom na dnu planinskog prijevoja. Miura, koji je jurio više od 150 kilometara na sat, kočio je padobranom i zaustavio se samo nekoliko metara od ruba ponora. Ovaj podvig snimljen je za dokumentarni film "Čovjek koji je skijao niz Everest" i dobitnik je Oscara za najbolji dokumentarni film (Pollack, 2003: 44-45).

Slika 5.: Ekstremno skijanje

Izvor: <https://coppershop.ru/bs/uhod-za-kozhejj/katanie-na-lyzhah-tonkosti-processa-osnovnye-stili-i-osobennosti-obucheniya.html>, 01.07.2021.

3.2.3.2. Snowboarding

Snowboarding ili snowboarding razvijen je u Sjedinjenim Državama 1960-ih. Ljudi iz cijele zemlje počeli su tražiti nove zimske aktivnosti, odgovor koji su željeli pronašli su u snowboardu. Krajem 1970-ih skijaši su počeli odlaziti na skijališta, izazivajući skijaške neredne. Međutim, do 1990-ih gotovo su sva skijališta prihvatila snowboarding, a okolna odmarališta za ovaj sport pronašla su izvrstan izvor prihoda (Snowboard-WinterOlympic Sport. <https://www.olympic.org/snowboard>, 2021. Posjećeno 30.lipnja 2021.).

Od prvog snowboarda 1965. godine, snowboard je postigao značajan napredak. Kao i kod svih izuma, i dalje postoje pitanja o tome tko je napravio prvi pravi snowboard. Tom Sims, vlasnik Seattle Sims Snowboarda, tvrdio je da je prvi "snowboard" izradio 1963. godine kao zadatak za tehničko obrazovanje osmog razreda. Poppenov Snurfer smatra se vođom koji ideje približava najširoj publici (Miller, 2004: 13).

Slika 6.: Snowboarding

Izvor: <https://www.frommers.com/slideshows/847994-the-10-most-extreme-snowboarding-terrains>, 30.06.2021.

3.2.4. Ekstremni sportovi u zraku

Kao što je ranije spomenuto, ekstremni sportovi uključuju veliku nadmorsku visinu, a ova značajka ga razlikuje od ove skupine. Zračni sportovi uključuju skakanje s određene visine, letenje raznom opremom i hodanje po užadima.

3.2.4.1. Highlining

Highline ili hodanje konopom ekstremna je aktivnost u kojoj osoba hoda bosa po labavom užetu na velikoj nadmorskoj visini, najčešće sa strane kanjona ili između stijena ili sličnih stupova, te lako može pasti. Iako je sigurnost svedena na najmanju moguću mjeru, ipak postoji malo opreza, odnosno sigurnosni pojas vezan za užu za hodanje i dalje se može spasiti u slučaju pada. Ali ovdje postoje i zamke; pad blizu početne točke užeta može potresti osobu koja udari u bočnu stijenu. Ako se pad dogodi u središtu užeta, mjesto na kojem je užu pričvršćeno može se odvojiti od stijene, što znači da osoba pada u ponor. U ovoj ekstremnoj aktivnosti važnija je od tjelesne ravnoteže, mentalne ravnoteže, smirenosti, dobrih živaca i kontrole straha, uzbuđenja i adrenalina (Highline Rigging Information – Slackline Express. <http://www.slacklineexpress.com/highline.htm>, pristup 30. lipnja 2021).

Slika 7.: Highlining

Izvor: <https://adventure.howstuffworks.com/highlining.htm>, 30.06.2021.

3.2.4.2. BASE skakanje

BASE Jumping ili BASE jumping mogu biti najopasniji rekreativni ekstremni sport koji postoji, s 1 smrću na 2317 skokova. Ljudima koji se bave ovim sportom nije dovoljan skok iz zrakoplova na ekstremno visokim visinama i stoga postizanje brzine veće od 160 kilometara na sat. Da bi bilo zanimljivije, odlučili su skočiti s raznih strmih i visokih litica ili nekih zgrada, mostova obično na maloj nadmorskoj visini, što im omogućuje otvaranje padobrana samo nekoliko sekundi. i rješavanje mogućih problema, otvaranje padobrana itd. Ako se sigurnosni padobran ne otvori, to u gotovo svim slučajevima znači smrt. Spot padobranstvo je u nekim dijelovima svijeta vrlo opasno i ilegalno.

Ime ovog ekstremnog sporta zapravo je kratica za četiri riječi, koja su zapravo mjesta na kojima padobranci s fiksnom točkom najčešće skaču - zgrade, antene, rasponi (mostovi) i zemlja. Zgrade, tj. Visoke zgrade ili neboderi, obično su zaključane, što znači da ne mogu točno doći do vrha zgrade jer se nitko ne može popeti gore ili dolje. Iz tog razloga, spot skakači preferiraju nebodere u izgradnji jer se mogu penjati. Antenski toranj, ili antenski tornjevi ili televizijski tornjevi, vrlo su popularni među pjegavim padobrancima jer su obično visoki kao i najviše zgrade, a manje su sigurni, obično izvan naselja i lakše ih je penjati.

Spans, u prijevodu, most mora biti most koji spaja dvije strane dubokog kanjona ili kanjona kako bi udovoljio željama padobranaca s fiksnom točkom. Zemlja se u prijevodu zemlje zapravo odnosi na ogromne prirodne formacije i oblike pogodne za

padobranstvo; stijene, litice, kanjoni, kanjoni, fjordovi itd (How BASE Jumping Works - HowStuffWorks. <http://adventure.howstuffworks.com/outdooractivities/urban-sports/base-jumping.htm>, pristup 30. lipnja 2021.).

Slika 8.: BASE skakanje

Izvor: <https://matrixworldhr.com/2013/02/21/base-jumping/>, 30.06.2021.

4. SVJETSKI POZNATE TRAGEDIJE U EKSTREMNIM SPORTOVIMA

Ljudi i njihove želje su različite. Neki ljudi vole sjediti na sofi i gledati filmove u udobnosti svojih domova, dok drugi koriste neke od najopasnijih ekstremnih sportova kako bi maksimalizirali svoje tijelo i sposobnosti. Nažalost, val adrenalina koji prati ekstremne sportove za neke je ljude kratkotrajan, a neke nesreće i tragedije su neizbježne.

Stephen Murray imao je nesreću 2007. godine. Nesreća nije rezultirala smrću, ali pad i udarac bili su toliko jaki da se činilo da je Murray neko vrijeme bio mrtav. Stephen Murray bavio se BMX biciklizmom i bio je među najboljima na terenu prije nesreće. BMX bicikl je ekstremni sport. Ljudi voze posebno dizajnirane bicikle za izvođenje raznih skokova i akrobacija u zraku. Kad je Murray nastupio na jednom od mnogih BMX događaja, pao je s bicikla, glavom pao izravno na tlo i bio nepomičan na podu kad se okrenuo u zraku. Sudar mu je odmah slomio vrat, a čak je na neko vrijeme i prestao disati. Od toga dana Murray je bio paraliziran od glave do pete (The Sport Archives – Top 7 Extreme SportsAccidents!. <https://thesportsarchivesblog.com/2013/01/24/the-sports-archives-top-7-extreme-sports-accidents/>, pristup 1. srpnja 2021).

Sarah Burke je profesionalna kanadska skijašica, ima samo 30 godina, vrlo je popularna i uspješna. Bavi se skijanjem slobodnim stilom. Četiri puta je osvajala zlatne medalje XGames i mnoge druge nagrade i priznanja. Njena nesreća dogodila se 10. siječnja 2012. godine, kada je trenirala u planinama Utah, SAD. Tijekom skoka nije ustala, odnosno snowboard, već se naslonila na glavu i doživjela privremeni srčani zastoj. Pokušali su je reanimirati, ali ona je pala u komu i od ozljeda umrla 9 dana kasnije. Njezina smrt također je pokrenula mnoge rasprave i kontroverze oko sudjelovanja u ovom ekstremnom sportu, ali također je pokrenula mnoge druge sportove koji izlažu osobni život riziku.

Sarah će ostati zapamćena po nasljeđu svih žena koje se odluče skijati. Nastoji uključiti skijanje slobodnim stilom u program Zimskih olimpijskih igara, vjerujući da ovaj sport ne zahtijeva ulaganje nove opreme. Njezini su naponi osvojili naklonost olimpijskih predstavnika, a skijaško natjecanje slobodnim stilom uvršćeno je na Zimske olimpijske igre Soči 2014. u Rusiji (Sarah Burke dies from injuries suffered in Utah. http://espn.go.com/action/freeskiing/story/_/id/7466421/sarah-burke-dies-injuries-suffered-utah, pristup 01. srpnja 2021).

Jedan od najpoznatijih ljubitelja ekstremnih sportova na svijetu, Amerikanac Dean Porter i njegov prijatelj Graham Hunter poginuli su u nesreći u nacionalnom parku Yosemite u Kaliforniji. Nesreća se dogodila 16. svibnja 2015. Potter i Hunter skočili su s 2300 metara visoke litice Taft i umrli dok su isprobavali svoja letaćka odijela. Nesreća se dogodila kada su velikom brzinom pokušali proći kroz uski razmak. Nesretni pustolov u nesreći nije uspio otvoriti padobran. Spot padobranstvo zabranjeno je u parku Yosemite, ali njih su dvoje riskirali da budu uhićeni i moguće kažnjeni samo zbog padobranstva. Dean Potter sudjelovao je u raznim ekstremnim sportovima - padobranstvu, highlinerima, slobodi (penjanje po stijenama), Wingsuit3 letu, itd. Imale su 43 godine i slomio je mnoge prepreke u samostalnom penjanju. Porter je poznat i po najdužem letu krilnog odijela u povijesti, leti 7,5 kilometara. Časopis National Geographic proglasio ga je najboljim pustolovom 2009. godine. Graham Hunt je Porterov dugogodišnji "leteći" partner i izvrstan penjač. Hunter je imao samo 29 godina (Dean Potter, Graham Hunt Killed in BASE Jump – Climbing Magazine. <http://www.climbing.com/news/dean-potter-killed-in-base-jump/>, pristup 01. srpnja 2021).

5. ZAKLJUČAK

Moderno doba modernog turizma uzrokovalo je nekontrolirani rast i razvoj turističke potražnje i turističke ponude. Današnji muškarci traže nova iskustva, najčešće je to što on traži neki oblik zdravstvenog ili sportskog turizma koji će nadopuniti njegovu monotonu svakodnevnicu. Ekstremni sportovi su sportovi koji zahtijevaju visok stupanj izdržljivosti i snage, obično uključuju neke veće brzine, veće nadmorske visine i veće rizike. Ekstremni sportovi rašireni su širom svijeta, a uglavnom se provode na prirodnim resursima poput planina, mora i jezera.

Hrvatska još uvijek radi na poboljšanju pružanja takvih sportova, iako zasigurno postoji mnogo prirodnih resursa pogodnih za takve sportove. Bungee jumping je daleko najpoznatiji ekstremni sport.

Zbog svoje popularnosti, općenito se ne smatra ekstremnim, iako naravno da jest. Kao što je gore spomenuto, monoton svakodnevni život ljudi stimulira hormon koji dovodi do opasnih vježbi, a ovaj hormon je adrenalin. Hrvatski turizam pridaje najveći značaj razvoju obalnog turizma, što je i razumljivo s obzirom na ljepotu i plavetnilo mora. Međutim, ovakva vrsta turizma traje samo 4 mjeseca godišnje, što nije dovoljno za cjelokupni razvoj. Hrvatska mora prevladati sezonska obilježja turizma i posvetiti se drugim oblicima turizma, uglavnom sportskom, zdravstvenom i seoskom turizmu. Uz postojeće prirodne resurse, zajedno s više pažnje i napora, Hrvatska može postati vodeća turistička zemlja u Europi, povezujući obalni turizam s drugim oblicima turizma. Ogroman potencijal leži upravo u premalo iskorištenim prirodnim resursima. Trebalo bi ih bolje koristiti, ali prirodu treba zaštititi i ne uništavati njihova svojstva.

6. POPIS LITERATURE

1. Hrestak, S., & Janković, D. (2008). Sportsko penjanje. Zagreb - Pula: Hrvatski planinarski savez.
2. Masoff, J. (2003). Snowboard. Zagreb: Egmont.
3. Miller, B. (2004). Snowboarding. Zagreb: Znanje.
4. Mills, S. i. (2002). Brdski biciklizam. Zagreb: Znanje.
5. Pollack, P. (2003). Skijanje. Zagreb: Egmont.
6. Bicikli.com.hr – Članci – OSNOVINI SAVJETI ZA BRDSKI BICIKLIZAM. <http://www.bicikli.com.hr/clanci/probni-tekst/13/>, pristup 30. lipnja 2021.
7. Potter, D., Hunt Killed, G., in BASE Jump – Climbing Magazine. <http://www.climbing.com/news/dean-potter-killed-in-base-jump/>, pristup 01. srpnja 2021.
8. Highline Rigging Information – Slackline Express. <http://www.slacklineexpress.com/highline.htm>, pristup 30. lipnja 2021.
9. How BASE Jumping Works - HowStuffWorks. <http://adventure.howstuffworks.com/outdoor-activities/urban-sports/basejumping.htm>, pristup 30. lipnja 2021.
10. List of Extreme Sports. <http://www.extremesportscompany.com/list-of-extremesports.html>, pristup 02. srpnja 2021.
11. Sarah Burke dies from injuries suffered in Utah. http://espn.go.com/action/freeskiing/story/_/id/7466421/sarah-burke-dies-injuriessuffered-utah, pristup 01. srpnja 2021.
12. Skokovi u vodu: Svjetsko prvenstvo i u Mostaru! – Video – Red Bull Adventure. <http://www.redbull.com/ba/bs/adventure/stories/1331699233206/skokovi-u-vodu-svjetsko-prvenstvo-i-u-mostaru>, pristup 30. lipnja 2021.
13. Skokovi u vodu – Wikipedija. https://hr.wikipedia.org/wiki/Skokovi_u_vodu, pristup 30. lipnja 2021.
14. Snowboard – WinterOlympic Sport. <https://www.olympic.org/snowboard>, pristup 30. lipnja 2021.
15. Surfanje na valovima kao način putovanja – Putoholičari. <http://www.putoholicari.com/surfanje-na-valovima-kao-nacin-putovanja-23056/>, pristup 30. lipnja 2021.